

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра економічної теорії та економічних методів управління

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

Економічного
факультету

Віталій ДЯЧЕК

(вказати П.І.Б керівника)

16 червня 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ринок інтелектуальних послуг

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
(шифр і назва)

спеціальність С1.01 Економіка та міжнародні економічні відносини
(шифр і назва)

освітня програма «Економіка та економічна політика»
(шифр і назва)

спеціалізація С1.01 «Економіка»
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет економічний

2025/ 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету від

“26” серпня 2025 року, протокол № 18

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к.е.н., доцент Меленцова О.В. доцент закладу вищої освіти кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та економічних методів управління

Протокол від “26” серпня 2025 року № 2

Завідувач кафедри економічної теорії та економічних методів управління

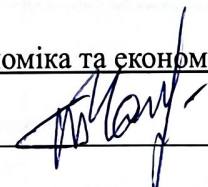
(підпис) (прізвище та ініціали)

 Андрій ГРИЦЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої освітньо-професійної програми «Економіка та економічна політика»

Гарант освітньо-професійної програми «Економіка та економічна політика»

(підпис) (прізвище та ініціали)

 Тетяна ЧАТЧЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією Економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “26” серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету:

 Дар'я ЗАГОРСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Робоча програма з навчальної дисципліни «Ринок інтелектуальних послуг» складена відповідно до магістерської освітньо-професійної програми «Економіка та економічна політика» з напрямку підготовки С1 Економіка.

1. Опис навчальної дисципліни

1. Мета викладання навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти ґрунтовних знань з досягнення всебічного глибокого розуміння природи та сутності інтелектуальної власності, підготовка до практичної діяльності висококваліфікованих фахівців управлінців та економістів, формування у них особистості менеджера

0. Основні завдання вивчення дисципліни: сформулювати:

ЗК2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК14 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності;

СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного само менеджменту;

СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів бізнесу (організації).

Програмні результати навчання

1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління бізнесом в непередбачуваних умовах;

2. Ідентифікувати проблеми в бізнесі (організації) та обґрунтовувати методи їх вирішення;

8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління бізнесом (організацією).

0. Кількість кредитів: 4 кредитів

0. Загальна кількість годин: 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
Обов'язкова / за вибором

Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
5-й	-й
Семестр	
2-й	-й
Лекції	
20 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
20 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
80 год.	год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дисципліна «Ринок інтелектуальних послуг»

Загальні компетентності (ЗК):

1. ЗК1. Здатність до абстрактного, критичного та системного мислення, аналізу та синтезу.
2. ЗК2. Здатність застосовувати набуті знання у нових або непередбачуваних ситуаціях професійної діяльності.
3. ЗК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та інноваційної діяльності.
4. ЗК4. Здатність працювати в міждисциплінарному середовищі, налагоджувати ефективну комунікацію та співпрацю з фахівцями різних галузей.
5. ЗК5. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності, етичних норм, правової та соціальної відповідальності.
6. ЗК6. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології для збору, обробки, аналізу та захисту даних.
7. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї, приймати обґрунтовані рішення та відповідати за результати своєї діяльності.

Фахові (професійні) компетентності (ФК):

1. ФК1. Знання теоретичних і нормативно-правових засад охорони об'єктів інтелектуальної власності у національному та міжнародному правовому полі.
2. ФК2. Здатність формувати, оцінювати та управляти портфелем об'єктів інтелектуальної власності підприємства як складовою його нематеріальних активів.
3. ФК3. Здатність здійснювати економічний аналіз ефективності використання, комерціалізації та захисту прав інтелектуальної власності.
4. ФК4. Здатність розробляти та впроваджувати політику управління інтелектуальним капіталом у системі стратегічного розвитку підприємства.
5. ФК5. Здатність застосовувати правові механізми захисту прав інтелектуальної власності та попередження недобросовісної конкуренції.
6. ФК6. Здатність використовувати інтелектуальну власність як інструмент інноваційного розвитку, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємства.
7. ФК7. Здатність інтегрувати принципи етики, сталого розвитку та цифрової трансформації у процес управління інтелектуальною власністю.
8. ФК8. Здатність проводити експертизу правових документів, договорів і угод щодо передачі прав інтелектуальної власності, ліцензування та франчайзингу.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дисципліна «Ринок інтелектуальних послуг»:

RH1. Пояснює сутність, зміст та класифікацію об'єктів інтелектуальної власності, їх роль у сучасній економіці знань.

RH2. Аналізує правові основи охорони інтелектуальної власності відповідно до національного та міжнародного законодавства.

RH3. Визначає економічну цінність об'єктів інтелектуальної власності як складової нематеріальних активів підприємства.

RH4. Застосовує інструменти оцінки вартості, ефективності використання та комерціалізації прав інтелектуальної власності.

RH5. Розробляє стратегії управління інтелектуальною власністю у системі інноваційного розвитку підприємства чи організації.

RH6. Застосовує правові механізми захисту інтелектуальної власності, у тому числі в цифровому середовищі та міжнародній діяльності.

RH7. Оцінює ризики, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності, та пропонує заходи їх мінімізації.

RH8. Обґрунтовує доцільність укладення договорів про передачу прав, ліцензування, франчайзинг, співавторство та інші форми використання ІВ.

RH9. Інтерпретує економічні та правові наслідки неправомірного використання об'єктів інтелектуальної власності.

RH10. Демонструє здатність приймати управлінські рішення щодо формування портфеля інтелектуальних активів і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

RH11. Аргументовано захищає позицію щодо доцільності правової охорони та комерціалізації інтелектуальних продуктів.

RH12. Дотримується етичних норм, академічної доброчесності та принципів сталого розвитку при створенні та використанні об'єктів інтелектуальної власності.

1.8. Пререквізити дисципліни, що передують вивченню дисципліни «Ринок інтелектуальних послуг»:

1. Економічна теорія (мікроекономіка, макроекономіка) – формує розуміння економічних процесів, цінності ресурсів, факторів виробництва та економічної мотивації створення інтелектуальних продуктів.

2. Правознавство – забезпечує базові знання про систему права, норми господарського, цивільного та адміністративного законодавства, необхідні для розуміння правової природи інтелектуальної власності.

3. Господарське право – формує уявлення про правове регулювання підприємницької діяльності, договірні відносини та відповідальність суб'єктів господарювання.

4. Менеджмент – забезпечує розуміння принципів управління підприємством, у тому числі управління нематеріальними активами.

6. Маркетинг – дає знання щодо просування товарів і послуг, брендів та комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності.

7. Інформаційні системи і технології: – формує навички використання цифрових інструментів для пошуку, обліку, аналізу та захисту об'єктів інтелектуальної власності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Авторське та суміжне право

ТЕМА 1. Загальні положення права інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Сутність та структура права інтелектуальної власності. Співвідношення права власності і права інтелектуальної власності. Інститути права інтелектуальної власності. Поняття та ознаки об'єктів права

інтелектуальної власності. Проблема визначення об'єктів права інтелектуальної власності. Виникнення прав на об'єкти права інтелектуальної власності. Власники прав інтелектуальної власності та їх правове положення. Підстави набуття цих прав. Правове становище роботодавців як суб'єктів права інтелектуальної власності та особливості його визначення.

ТЕМА 2. Авторське право і суміжні права

Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі. Поняття і види результатів творчості, що охороняються авторським правом. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові права автора. Виникнення суміжних прав. Об'єкт суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав.

Розділ 2. Патентне право та захист

ТЕМА 3. Патентне право

Патентне право. Умови надання правової охорони та критерії патентоздатності винаходу, корисної моделі та промислового зразка. Патентні мита на об'єкти промислової власності. Процедура подання заявки на одержання патенту України на винахід. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки. Охоронні документи на винаходи, корисні моделі та промислові зразки. Майнові та особисті немайнові права суб'єктів права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.

ТЕМА 4. Договори у сфері інтелектуальної власності

Особливості договорів у сфері інтелектуальної власності Форма договору. Умови дійсності договорів. Зміст договору. Реєстрація договорів у сфері промислової власності.

Авторський договір. Права та обов'язки сторін. Припинення і розірвання авторського договору. Видавничий договір. Особливості укладання видавничих договорів з неповнолітніми. Виплата винагороди за створення і використання твору. Договори про депонування рукописів. Договори художнього замовлення.

ТЕМА 5. Захист права інтелектуальної власності

Охорона та захист права інтелектуальної власності, їх співвідношення. Загальні положення про систему захисту прав інтелектуальної власності. Способи захисту прав інтелектуальної власності.

Цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності. Порядок захисту авторських та суміжних прав.

Судова практика захисту авторських прав, зарубіжний досвід захисту авторських та суміжних прав. Особливості розгляду спорів, що впливають із авторських та суміжних прав в судах. Патентні спори, що вирішуються у судовому порядку. Спори стосовно прав на засоби індивідуалізації у цивільному обороті товарів, послуг та робіт.

- **3. Структура навчальної дисципліни**

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Авторське та суміжне право												

Разом за розділом 1	60	10	10			40						
Розділ 2. Патентне право та захист												
Разом за розділом 2	60	10	10			40						
Усього годин	120	20	20			80						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття ринку інтелектуальної послуги та система її правової охорони. Історія розвитку правової охорони об'єктів права ринку інтелектуальної послуги.	5
2	Авторське право та суміжні права.	5
3	Патентне право.	5
4	Правова охорона засобів індивідуалізації робіт і послуг. Правова охорона нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності.	5
5	РАЗОМ	20

5.Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Історія розвитку правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності в Україні	20
2	Система правової охорони авторського права та суміжних прав в Україні	20
3	Патентне право як один із видів промислової власності	20

0. Індивідуальні завдання

Не заплановане

0. Методи навчання

Методи навчання дисципліни "Ринок інтелектуальних послуг" для магістрантів спрямовані на всебічне оволодіння студентами теоретичними та практичними аспектами права інтелектуальної власності, що охоплює правовий захист, використання та комерціалізацію об'єктів інтелектуальної діяльності. Навчальний процес орієнтований на розвиток у студентів навичок самостійного аналізу, розробки та впровадження стратегій захисту інтелектуальних прав. Основні методи навчання включають:

1. Лекційно-аналітичний метод. Лекції мають на меті забезпечити студентів фундаментальними знаннями про поняття та види інтелектуальної власності, механізми її захисту, міжнародне та національне законодавство в цій сфері. Під час лекцій розглядаються ключові правові інститути, зокрема авторське право, патентне право, захист торгових марок, промислових зразків та комерційної таємниці. Аналітичні завдання, що супроводжують лекційний матеріал, стимулюють студентів до самостійного дослідження правових проблем.

2. Метод правових кейсів. Студенти вивчають реальні або змодельовані правові випадки, пов'язані з порушенням прав інтелектуальної власності, зокрема у галузях науки, технологій, мистецтва та бізнесу. Використання кейс-методу дозволяє студентам розвивати практичні навички аналізу правових конфліктів, розробки юридичних стратегій захисту прав та судового захисту інтелектуальних прав.

3. Проєктна робота. Магістранти працюють над розробкою конкретних практичних проєктів, пов'язаних з охороною та комерціалізацією інтелектуальної власності. Це можуть бути аналіз патентного портфеля компанії, розробка політики управління інтелектуальними активами або план дій для правового захисту торгової марки. Такий підхід сприяє формуванню у студентів практичних навичок юридичної практики в галузі інтелектуальної власності.

4. Метод моделювання судових процесів. Імітація судових засідань або адміністративних слухань щодо спорів про права інтелектуальної власності надає студентам можливість взяти на себе роль адвокатів, суддів або інших учасників процесу. Це дозволяє відпрацювати навички юридичної аргументації, представлення інтересів сторін, підготовки правових документів та прийняття рішень.

5. Науково-дослідницький метод. Магістранти виконують наукові дослідження у галузі інтелектуальної власності, вивчаючи її роль в економічному розвитку, вплив на інноваційну діяльність та міжнародне співробітництво. Підготовка наукових статей або звітів, що аналізують окремі аспекти правового регулювання інтелектуальних прав, сприяє глибшому розумінню проблематики та підвищенню дослідницької компетентності студентів.

6. Дискусії та круглі столи. Студенти беруть участь в обговореннях актуальних проблем захисту інтелектуальних прав, таких як цифровізація, порушення авторських прав в інтернеті, патентні війни тощо. Це сприяє розвитку критичного мислення та вмінню відстоювати свою позицію в правовому полі, оперуючи юридичними аргументами та аналізуючи різні підходи до вирішення проблем.

7. Самостійна робота. Самостійне вивчення джерел, законодавчих актів, міжнародних конвенцій та судової практики дозволяє студентам поглиблювати знання з права інтелектуальної власності. Виконання письмових завдань, таких як написання рефератів, есе або аналітичних звітів, сприяє розвитку навичок наукового письма та критичного аналізу.

8. Практичні семінари. Семінари, що супроводжуються практичними вправами, надають студентам можливість відпрацьовувати процедури реєстрації інтелектуальних прав, підготовки патентних заявок, аналізу ліцензійних угод та складання юридичних документів, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності.

Таким чином, поєднання різних методів навчання спрямоване на забезпечення всебічного оволодіння студентами знаннями та навичками у сфері інтелектуальної власності, що дозволяє їм стати висококваліфікованими фахівцями.

0. Методи контролю

Поточний контроль:

1. Тестування (онлайн)
2. Контрольні роботи / вправи
3. Домашні завдання
4. Практичні роботи / лабораторні
5. Участь у семінарах / дискусіях
6. Кейс-стаді / проєктні завдання
7. Реферати / аналітичні записки
8. Онлайн опитування / вікторини (Kahoot, Quizlet, Google Forms)

Підсумковий контроль:

9. Проміжний / семестровий тест

10. Екзамен (усно або письмово)
11. Залік
12. Презентація / захист проекту
13. Комплексне тестування / іспит у формі кейсу
14. Практичний іспит

Додаткові методи:

15. Портфоліо / е-портфоліо
16. Самооцінка
17. Тематичні опитування / усні відповіді

9.Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Екзамен (заліков а робота)	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
T1-T2	T3-T5		Складання договору			
20 ба лів (мін. 10)	20 ба лів (мін. 10)		20 балів	60 балів	40 балів	100 балів

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру:

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять. Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність студентів під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістового модулю. Неповні відповіді, допущення помилок при розв'язанні задач. Не достатнє знання категорій господарського права. Певні складності при застосуванні нормативних актів з господарського законодавства. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Показати мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність студента під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістових модулів, допущення незначних помилок при розв'язанні задач, уміння орієнтуватися у системі нормативних актів з господарського законодавства, обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій. Засвоєння категорій господарського права та здатність коректна оперувати ними. Здатність публічно представити матеріал

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських, практичних робіт), наявність якісного,

повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістового модулю. Повні та обґрунтовані відповіді при розв'язанні задач. Знання категорій господарського права та здатність вільно та коректно оперувати ними. Уміння опрацьовувати та застосовувати нормативні акти господарського законодавства. Обізнаність із постановами та роз'ясненнями вищих судових інстанцій. Вміння мислити узагальнено, здатність публічно представляти матеріал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10.Рекомендована література

0. Основні нормативні акти:

1. Попова Л.М., Хромов А.В., Шуба І.В. — Ринок інтелектуальних послуг: підручник. (2021) — український підручник для студентів; зручний для курсу з оглядом на національне законодавство. Електроний доступ. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/items/981b19f9-a6c7-456c-a144-6e6174cf7011?utm_source=chatgpt.com
2. Кулініч О., Романадзе Л., Цибульов П. — Ринок інтелектуальних послуг. Підручник. (видання — останні роки) — практико-орієнтований український підручник, корисний для завдань та прикладів у вітчизняному правовому полі. Електроний доступ. URL: https://www.yakaboo.ua/ua/intelektual-na-vlasnist-1869447.html?srsltid=AfmBOorcP5K-V4MZbJW2Fn1HnJFbQi9LW6PS9EZ92yXhlxYnrwsasYQf&utm_source=chatgpt.com
3. Харитонова О.І. — праці з авторського права та правовідносин у сфері творчості — підходить для тем «авторське право» та «ліцензування». Електроний доступ. URL: https://jurkniga.ua/category/intellektualnaya-sobstvennost/haritonova-o/?srsltid=AfmBOopOSVsCaTqy2eIbzZUrIPHQxCd1tN23vjM9FBkAeKHMMydBGdeT5&utm_source=chatgpt.com
4. Андрощук Г.О. та ін. Ринок інтелектуальних послуг як складова системи забезпечення національної безпеки. 2023. монографія, що пов'язує ІР з нацбезпекою та кібербезпекою — цікава для міждисциплінарних семінарів. Електроний доступ. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2023-4_0-pages-5_13.pdf?utm_source=chatgpt.com

Законодавство України:

- Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141;

акти міжнародного права:

1. Конвенція про заснування Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності від 14.07.1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169. (дата звернення: 20.06.2019).

2. Паризька конвенція про охорону промислової власності: від 20.03.1883 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123. (дата звернення: 20.06.2019).

3. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності : від 15.04.1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018. (дата звернення: 20.06.2019).

4. Угода про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів у галузі правової охорони винаходів від 04.04.1999 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_514 (дата звернення: 20.06.2019);

закони:

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 р. №№ 40-44. Ст.356.

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-14 *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25/26. Ст. 131.

0. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон УРСР від 07.12.1984 р. № 8073-X (в редакції від 28.08.2018 р.) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про авторське право і суміжні права: закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792- XII (в редакції від 22.07.2018 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792>. (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-12 (в редакції від 15.06.2018 р.) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/>. (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про інформацію: закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-12 (в редакції від 01.07.2017 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про кінематографію: закон України від 13 січня 1998 року № 9/98-ВР (в редакції від 26.04.2018 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: закон України від 23.03.2000 р. № 1587-III URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1587-14> (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про науково-технічну інформацію: закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII (в редакції від 19.04.2014 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12> (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).

0. Про охорону прав на сорти рослин: закон України від 21.04.1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12> (дата звернення: 20.06.2019)

0. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: закон України від 15.12.1993 № 3687-XI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення: 20.06.2019)

0. Про охорону права на знаки для товарів та послуг: закон України від 15.12.1993 № 3689-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про охорону права на промислові зразки: закон України від 15.12.1993 № 3688- XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про наукову і науково-технічну діяльність: закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про наукову і науково-технічну експертизу: закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про охорону прав на зазначення походження товарів: закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/752-14> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про рекламу: закон України від 3 липня 1996 року від № 270/96-ВР (в редакції від 26.07.2018 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про телебачення і радіомовлення: закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII (в редакції від 04.11.2018 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 20.06.2019).

- підзаконні акти:

1. Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938 (в редакції від 19.08.2002) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про затвердження Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель: наказ Міністерства освіти і науки України № 22 від 22.01.2001 р. (в редакції від 25.07.2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-01> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності: постанова Кабінету Міністрів України № 1716 від 23 грудня 2004 року (в редакції від 22.12.2017) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2019).
0. Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель: наказ Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2002 року № 197 (в редакції від 25.07.2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02> (дата звернення: 20.06.2019).

Інтернет-ресурси:

1. <http://portal.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційне Інтернет представництво Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua/control> – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України
4. <http://www.scourt.gov.ua> – інформаційний сервер Верховного Суду України
5. <http://www.ccu.gov.ua/pls/wccu/indx> – офіційний веб-сайт Конституційного Суду України

6. <http://www.vasu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Вищого адміністративного суду України
7. <http://www.arbitr.gov.ua> – офіційне Інтернет представництво Вищого господарського суду України